

เทคนิคการปลูก และดูแลรักษาขนุน

1. การเตรียมการก่อนปลูก

1.1 การเตรียมดิน

ที่ลุ่ม ให้ขุดยกร่องเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำท่วมถึงโคนต้นได้ ขนาดของสันร่องกว้างประมาณ 4 - 6 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร ส่วนความยาวของร่องขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่และความต้องการ ความสูงของร่องยิ่งสูงมากยิ่งดี รากขนุนจะได้หยั่งลึกและเติบโตอย่างเต็มที่ เมื่อขุดยกร่องเสร็จแล้ว ทำการปรับปรุงดินให้ร่วนซุยโดยการขุดตากดิน

ที่ดอน ที่จะโล่งเตียนอยู่แล้ว เพียงแต่ปรับปรุงหน้าดินโดยการไถพรวน ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ให้ดินดีขึ้น ส่วนที่เป็นป่าเปิดใหม่ต้องถางที่ให้โล่งเตียน ไม่ให้มีต้นไม้อื่นปนอยู่ ควรไถพรวน ประมาณ 1 - 2 ครั้ง

1.2 การเตรียมพันธุ์

พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ ทองประเสริฐ, เหลืองบางเตย, ทองสุคใจ, ทะวายปีเดียว ลักษณะของขนุนพันธุ์ที่ควรเลือกไปปลูก มีดังนี้

1) **เจริญเติบโตดี** สามารถขึ้นและเจริญได้ในทุกภาคของประเทศไทย ขึ้นในดินเกือบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นดินทราย ดินร่วนหรือดินเหนียว มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมได้ดี เช่น ทนลม ทนแล้ง ทนทานต่อโรคและแมลง เป็นต้น

2) **ให้ผลผลิตดี** ขนุนพันธุ์ดีควรให้ผลผลิต ดังนี้

- ให้ผลผลิตเร็วหลังการปลูก ขนุนโดยทั่วไปจะให้ผลเมื่ออายุ 3 - 4 ปี หลังการปลูก
- ให้ผลดก หรือให้ผลผลิตสูง และสามารถออกผลทะลายได้ง่ายขนาดผลสม่ำเสมอ และออกผลสม่ำเสมอทุกปี

1.3 การขยายพันธุ์

นิยมใช้ต้นกล้าจากการทาบกิ่ง ติดตา หรือต่อกิ่ง เนื่องจากไม่กลายพันธุ์ ให้ผลผลิตเร็วกว่าการเพาะเมล็ดซึ่งมีกลายพันธุ์เป็นส่วนใหญ่

2. การปลูก

2.1 ใช้ต้นพันธุ์ที่ได้จากการทาบกิ่ง ตัดตา หรือเสียบยอด

2.2 ควรปลูกในช่วงฤดูฝน

2.3 ควรขุดหลุมปลูกให้มีขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ระยะปลูก 8 x 8 เมตร หรือ 10 x 10 เมตร การปลูกแบบยกร่อง คือ 6 x 7.5 เมตร จำนวนต้นต่อไร่ : พื้นที่ดอน 16 – 25 ต้นต่อไร่ และพื้นที่ยกร่อง 35 ต้นต่อไร่

2.4 ผสมดินด้วยปุ๋ยคอก จำนวน 5 กิโลกรัม และ ร็อคฟอสเฟต จำนวน 500 กรัม เข้าด้วยกันในหลุม ให้สูง ประมาณ 2 ใน 3 ของหลุม

2.5 ยกถุงต้นพันธุ์วางในหลุม โดยให้ระดับของดิน ในถุงสูงกว่าระดับดินปากหลุมเล็กน้อย

2.6 ใช้มีดที่คมกรีดรอบก้นถุงและด้านข้างจากก้นถุง ขึ้นมาถึงปลายถุงทั้ง 2 ด้าน (ซ้ายและขวา)

2.7 ดึงถุงพลาสติกออกโดยระวังอย่าให้ดินแตก

2.8 กลบดินที่เหลือลงในหลุม อย่ากลบดินให้สูงถึง รอยเสียบยอดหรือรอยทาบกิ่งบริเวณโคนต้นให้แน่น

2.9 ปักไม้หลักและผูกเชือกยึดกันลมพัดโยก

2.10 หาววัสดุคลุมดินบริเวณโคนต้น เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง รดน้ำให้ชุ่ม ทำร่มเงา เพื่อช่วยพร่างแสงแดด

2.11 แกะผ้าพลาสติกที่พันรอยเสียบยอด หรือรอยทาบกิ่ง เมื่อปลูกไปแล้วประมาณ 15 วัน

3. การดูแลรักษา

3.1 การใส่ปุ๋ย ควรพรวนดินรอบบริเวณรัศมีทรงพุ่ม ควรใส่ปุ๋ยเคมีพร้อมกับปุ๋ยอินทรีย์ โดยต้นที่ให้ผลผลิตแล้ว แบ่งการใส่ปุ๋ย ดังนี้

- 1) บำรุงต้น ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16
- 2) สร้างตาดอก ใช้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 หรือ 9-24-24
- 3) บำรุงผลใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16
- 4) ปรับปรุงคุณภาพ ใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21

ส่วนปริมาณการให้ปุ๋ยประมาณ 1 - 2 กิโลกรัมต่อต้นต่อครั้ง สำหรับต้นขนุนที่มีอายุประมาณ 3 ปี และเพิ่มปริมาณมากขึ้นตามอายุ และขนาดทรงพุ่ม

3.2 การให้น้ำ สัปดาห์แรกหลังจากปลูก ถ้าฝนไม่ตกควรรดน้ำทุกวัน หลังจากนั้น ถ้าฝนไม่ตก ควรรดน้ำ 3 - 4 วันต่อครั้ง และตลอดฤดูแล้ง ถ้าเห็นว่าดินแห้งเกินไป ต้องรดน้ำช่วยจนกว่าต้นขนุน มีอายุ 1 ปีขึ้นไป จึงจะปลอดภัย การให้น้ำอาจห่างออกไปบ้างก็ได้ การปลูกโดยทั่วไปมักให้น้ำเพียง 1 - 2 ครั้ง แล้วปล่อยให้ตามธรรมชาติ ก็สามารถเจริญเติบโตให้ดอกให้ผลได้เช่นกัน

3.3 การตัดแต่งกิ่ง หลังจากปลูกไปแล้ว เมื่อต้นมีการเจริญเติบโตสูงประมาณ 70 เซนติเมตร ควรตัดยอด หรือเด็ดยอดเพื่อให้แตกกิ่งแขนงข้าง แล้วเลือกกิ่งแขนงไว้ประมาณ 3 – 4 กิ่ง โดยเลือกกิ่งที่สมบูรณ์ ทำมุมกว้างกับลำต้น ในปีที 2 – 3 ปล่อยให้กิ่งแขนงที่เลือกไว้เจริญเต็มที่ แต่ถ้ามีกิ่งแขนงย่อยแตกจากกิ่งแขนงใหญ่แน่นเกินไป ให้ตัดกิ่งแขนงย่อยออกบ้าง นอกจากนี้ให้ตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรค กิ่งที่ฉีกขาด กิ่งแห้ง และกิ่งกระโดงออก โดยเฉพาะหลังเก็บเกี่ยวแล้ว

4. ศัตรูพืชที่สำคัญ

4.1 โรคผลเน่า ระบาดได้ดีเมื่อทรงพุ่มไม่โปร่ง ไม่มีแสงแดดส่องทั่วถึง เข้าทำลายดอกและผลอ่อน

4.2 โรคราสีชมพู ระบาดในฤดูฝน สปอร์ของเชื้อราระบาดไปกับลมและน้ำฝน ตรงง่ามของกิ่งหรือลำต้น

4.3 คิวเจาะลำต้น (ด้วงหนวดยาว) ระบาดตลอดเวลา หนอนตัวอ่อนจะเข้ากัดกินเนื้อไม้ได้ เปลือกและเจาะไซเข้าไปในลำต้นหรือกิ่ง เพื่อเข้าดักแด้ ชนรุ่นจึงแสดงอาการใบเหี่ยว

5. การปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว

5.1 ก่อนเก็บเกี่ยว

- 1) ห่อผลขนุนเพื่อป้องกันการเข้าทำลายของหนอนเจาะผล
- 2) หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว เพื่อไม่ให้มีการตกค้างของสารเคมีในผลผลิตขนุน ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค
- 3) ดัชนีการเก็บเกี่ยว เมื่อขนุนอายุ 120 วัน ขนุนมีผิวตึง หนามห่าง ปลายหนามแห้ง โคนหนามแบนราบ ใบเลี้ยงที่อยู่เหนือข้อเหลืองร่วงแล้ว เคาะฟังเสียงหลวม (ป) แสดงว่าขนุนเริ่มแก่แล้ว

5.2 หลังเก็บเกี่ยว

- 1) ใช้มีดตัดที่ข้อผล ระวังยาง
- 2) วางลงบนใบตอง หรือกระสอบ
- 3) ระวังไม่ให้ผลเกิดแผล และนำผลผลิตเข้าที่รวม

6. แหล่งผลิตที่สำคัญ

จังหวัดชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี สงขลา กาญจนบุรี เพชรบุรี และนครราชสีมา

ข้อมูลสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของขนุน

สภาพแวดล้อม	ความเหมาะสม	ข้อจำกัด
1. สภาพภูมิอากาศ	อากาศร้อนชื้น โดยต้องการความชื้นในอากาศค่อนข้างสูงประมาณ 75 - 85 เปอร์เซ็นต์	
2. สภาพพื้นที่	ระดับความสูงของพื้นที่ไม่เกิน 1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเล	
3. สภาพดิน	ดินที่มีหน้าดินลึก ดินร่วนปนทรายระบายน้ำได้ดี ดินมีอินทรีย์วัตถุสูง มีค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) 6.0 – 7.5 ไม่มีน้ำท่วมขัง	ดินเค็ม และดินที่มีน้ำขังหรือระดับน้ำใต้ดินต่ำ
4. ธาตุอาหาร	อินทรีย์วัตถุมาก	
5. สภาพน้ำ	ต้องการน้ำจืด โดยให้มีปริมาณน้ำเพียงพอในช่วงฤดูแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง และช่วงที่ต้นขนุนกำลังติดผล	

ขบุน

ขั้นตอนการปลูกและการดูแลรักษาขบุน

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และแหล่งสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

1. การตัดแต่งผลอ่อน หลังผสมเกสรแล้ว ปกติขุ่นจะติดผลเป็นกลุ่มใหญ่ เปิดกัน ควรตัดแต่งผลให้เหลือไว้ 1 ขั้ว ประมาณ 1 - 2 ผล โดยเลือกเฉพาะผลที่สมบูรณ์ไม่ถูกแมลงเข้าทำลาย หากเหลือไว้มากผลจะมีขนาดเล็กไม่สมบูรณ์คุณภาพเนือบาง

2. การให้ปุ๋ยช่วงติดผลที่ถูกต้องและเหมาะสม

- หลังตัดแต่งผลแล้วควรให้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 เพื่อขยายขนาดผล และค่อยให้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ 1 เดือน เพื่อพัฒนาคุณภาพขุ่น

แหล่งสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2553. เอกสารยุทธศาสตร์พัฒนาผลไม้ไทย ปี 2553 – 2557. สำนักส่งเสริม และจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 80 หน้า

<http://www.tropical-biology.org/research/dip/species/Artocarpus%20heterophyllus.htm>

